

MAGYAR VILÁG

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

II. ÉVFOLYAM
≡ 6. SZÁM ≡

≡ MEGJELENIK ≡
MINDEN VASÁRNAP

BUDAPEST, 1907.
FEBRUÁR 10.

FŐSZERKESZTŐ:

Dr. DEMJANOVICH EMIL

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN

TARTALOM:

Bilingvizmus a görög ritusban:
Vinitius. — A pusztuló Budán:
Endródi Béla. — Virágos utakon:
Baáry Elemér. — Szénpor. (Rózsa
és lapu): **Szamolányi Gyula.** — Az
«Eighty-Club» küldöttségének be-
számolója: **dr. Volland Arthur.** —
Tiszavölgyi képek. II.: **Romanecz
Aladár.** — Epizódok... (Ronald
Allinson) angolból: **Zsoldos Benő.**
— Kaukázuson keresztül. XVII.:
Csudáky Bertalan. — A vizen
való átkelés akadályokkal: **Bóbita
Endre.** — Irodalom és művészet:
Ór. — A hétről. — A szerkesztő-
ség üzenetei. — Egyről-másról.

• • •

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

II. kerület, Fő-utca 4. szám.

Előfizetési ár: Negyedévre 250 K.

• • •

Ára 20 fillér.

Téli menetrend az alábbi állomások közötti forgalomban.

Érvényes 1906 október 1-től.

A Magyar Világ olvasói számára magunk állítottuk össze ezt a menetrendi kivonatot s arra nézve a m. kir. államvasutak jóváhagyását is kieszközöltük.

Budapestről					Budapestre									
1024	600	730	920	215	ind.	1120	635	705	755	810	925			
224	806	836	1125	304	érk.	924	422	422	522	600	819			
290	621	632	1022	1022	ind.	1030	140	595	822	915				
500	822	822	1222	1222	érk.	824	1229	349	622	822				
645	308	700			ind.	835	430	912						
857	456	822			érk.	621	215	622						
740	835	215			ind.	130	812	1012	635					
233	632	1125			érk.	421	839	238	590					
920	900	1110			ind.	640	522							
1016	1125	233			érk.	421	500							
740	810	215	215	822	912	ind.	635	650	815	130	130	822	1012	
131	510	822	1112	622	855	érk.	722	1012	1022	522	725	1050	335	
800	815	620	1012			ind.	810	830	732	912				
124	722	1212	734			érk.	922	211	857	313				
725	912	725	900	235		ind.	150	640	922	512	512			
704	704	145	612	822		érk.	691	1095	212	425	821			
920	740	835				ind.	822	1012	635					
1109	491	705				érk.	908	130	424					
725	900	235	722	912		ind.	522	522	150	640	912			
1214	329	612	221	221		érk.	541	1022	857	1205	430			
920	740	835				ind.	810	1012	635					
1203	591	722				érk.	812	1229	335					
810	1235					ind.	310	822	310	722	810	822		
1258	821					érk.	613	329	742	1229	312	312		
920	740	835				ind.	810	1012	635					
336	622	911				érk.	708	1127	1235					
740	810	215	215	822	912	ind.	635	815	130	130	822	1012		
1225	322	722	912	822	712	érk.	922	1222	620	810	1222	505		
920	1110	900	235			ind.	130	640	512					
821	1244	822	1012			érk.	422	708	722					
900	722	912				ind.	522	810	1012					
222	1222	1222				érk.	135	1112	321					
830	940	225	1012	1120		ind.	715	115	622	712	1012	1220		
422	137	712	722	422		érk.	822	825	1257	224	1044	319	516	
725	740	835	900	912		ind.	635	810	512	522				
421	722	1012	1012	950	950	érk.	1158	511	194	358				
740	810	835	1235	215	822	912	ind.	635	815	130	310	722	810	822
1060	1243	118	822	535	122	311	érk.	110	222	1010	710	1222	223	331
1112							ind.	1012						
522							érk.	622						
740	835	215	912			ind.	635	130	810	1012				
221	712	1112	1129			érk.	413	422	822	221				
920	835					ind.	810	635						
1159	822					érk.	715	315						
920	740	900				ind.	130	912						
722	219	712				érk.	522	1222						
725	900	235	722	912		ind.	635	810	512	522				
132	622	822	412	412		érk.	130	912						
725	912	725	900	912		ind.	812	725	912	214				
806	822	322	822			érk.	640	512	512					
725	900	235	546	912		ind.	710	1218	513					
1226	344	712	122	211		érk.	500	720	750	935	130	640		
725	912	725	900	912		ind.	205	1122	222	415	813	1130		
619	649	136	534	235		ind.	150	640	912	512				
725	912	725	900	912		érk.	650	1014	208	822				
321	912	722	912			ind.	522	810						
321	321	314	314			érk.	1013	708						
740	835	215	912			ind.	635	130	810	1012				
1230	340	722	614			érk.	921	742	1225	422				
740	835	215	912			ind.	635	130	810	1012				
1243	425	822	629			érk.	910	728	1229	422				
725	900	235	722	912		ind.	522	150	640	912				
212	711	822	522	422		érk.	712	642	853	216				
920	740	835	722	912		ind.	522	810	1012	635				
322	622	912	812	512		érk.	422	627	1039	1228				
920	1110	710	835	215		ind.	130	720	1012	635				
322	322	1244	622	712		érk.	803	1032	450	1022				
722	912	725	900	235		ind.	130	640	912	512				
619	619	115	514	822		érk.	712	1039	230	922				
619	720	215				ind.	925	1050	140	555	912			
1131	1131	622				érk.	512	512	1091	1091	412			
810	815	610	1012			ind.	912	810	830	722				
722	635	712	522			érk.	810	1090	822	922				
645	830	1222	210	1012		ind.	1245	145	710	322	640			
322	130	722	612	632		érk.	615	830	210	1235	1022			
810	920	322	515	1012		ind.	140	555	722	912	1122	745		
1228	545	720	912	702		érk.	905	320	330	590	622	1322		

† Kelet-ost. expr. vonat. * Közvetlen vonat. ◻ Nyíregyháza—Kisvárdra közt csak szerdán és szombaton közlekedik. ° Csak esütőrtökön és hétfőn (kelet-ost. expr. vonat.) 1) Csak kedden, esütőrtökön és szombaton, ünnepnap kivételével. 2) Csak ünnep- és vasárnapon. 3) Csak hétfőn, szerdán és pénteken, ünnepnap kivételével. 4) A vastagbél számjegyek a gyorsvonatok érkezési és indulási idejét, az aláhúzott számok az esti 622 órától reggeli 639 óráig terjedő éjjeli idő jelölik.

A kínai ópiumtilalom. Egy Kínában megjelenő angol lap tizenegy pontban közli azt a törvénytervezetet, amelyet a kínai kormány az ópium betiltása tárgyában behozni szándékozik és amelyhez már a császár beleegyezését is megnyerte. A rendeletet nemokára kihírdetik az egész országban. A rendelet a következő pontokból áll: 1. A máktermelést és az ópiumnak szivarra való használatát 10 esztendőn belül be kell szüntetni. 2. A máktermelést fejleszteni nem szabad, sőt ellenkezőleg, éventik egy tízedrésszel csökkenteni kell. Aki ezen rendelet ellen vét, fölösleges birtokainak elvesztésére ítéltetik. Ellenben az, aki a máktermesztés évente egy tízeddel csökkenti, jutalomban is részesül. 3. Azok a személyek, akik ópiumot szívnak, kötelesek magukat a kerületi mandarinnál vagy a falu bírájánál bejegyeztetni. Aki ezt nem teszi, nem vehet ópiumot. Ezen rendelet kibocsátása után az ópiumszívást senkinek sem szabad megkegdenie. 4. Tekintettel kell lenni arra is, hogy azok, akik szokásból szívnak, arról a rossz szokásról leszokjanak. A hatvan évnél idősebbekkel szelíden kell bánni, ellenben a fiatalabbakat kényszeríteni kell rá, hogy évente egy ötödnyi mennyi séggel kevesebbet szívjának. Az ellenállókat meg kell büntetni. 5. Azokat a boltokat, amelyek olcsón vesztegetik az ópiumot, be kell csukni. A nyilvános ópiumkávéházakat hat hónapon belül be kell zárni. Egy év leforgása után senkinek sem szabad árulni olyan eszközöket, melyeket ópiumszívásra használnak. 6. Az ópiumkávéházak adója a rendelet közzétételétől számított egy hónap múlva megszűnik. 7. Minden ópiumkereskedés hivatalos lajstromba jegyzendő be. Új boltot nyitni nem szabad. 8. Ópiumot csak erre jogosító jeggyel lehet vásárolni. Az egyes üzletek forgalma hivatalosan felülvizsgálendő. 9. A kerületi mandarinok a lehetőség szerint eszközölké ki, hogy az ópiumszívók olcsó áron olyan orvosságokhoz jussanak, amelyek nem tartalmazzak ópiumot vagy morfiumot. 10. Az állam segítse azokat az egyesületeket, melyek az ópiumszívás ellen küzdenek. 11. A mandarinok kötelezettek, hogy ezek a rendeleteknek a keresztülvitelében jó példával járjanak elő. Aki ezt megteszi, jutalomban részesül. A hatvan évnél idősebb hivatalnokoknak ezen rendelet csak részben szól, de a fiatalabbak vagy elhagyják 6 hónapon belül az ópiumszívást, vagy lemondanak hivatalukról.

Igy szól a rendelet, mely elég alapos és elég szigorú is arra, hogy általa a várt eredményt elérhessék.

A kínai gigerlin. A kínai fiatal embernek, ha azt akarja, hogy kifogástalan gavallérnak tartsák, ki kell mutatnia, hogy családfája legalább is ezereves. Öt-hatszázeves családfával a kínai még mindig parvenyszámba megy. A kínai társadalom csak azokat az embereket tartja igazi tekintélyben, akiknek családja már három vagy négy ezredév előtt is szerepet játszott. Tagadhatatlan, hogy gazdagsággal itt is sok mindent el lehet érni, a társadalmi élet megítélésénél azonban a pénz egyáltalán nem jön tekintetbe. A kínai arisztokrácia ruháját csak akkor becsülik valamire, ha az valamelyik őstől származik. Ritka szőnyegek, művészies himézsek, kincsek erő ékszer apáról-fiúra szállnak. Ezeket az ősi ruhákat a kínai csak rendkívül ünnepélyes alkalmakkor veszi föl, még pedig kímélés okából, hogy majdan jó állapotban hagyassa utódjának. A kínai dandy ünnepi öltözközésének almaradhatatlan kiegészítő része az ezredéves nephritgyűrű. Ez a két centiméteres széles gyűrű, amelyet a hüvelykujjon szoktak hordani, félreismerhetetlen jele annak, hogy tulajdonosa családjának a gyökerei a ködbe burkolt őskorig nyúlnak vissza. A hosszú köröm rangra, társadalmi kiváltságokra, hatalomra és gazdagságra mutat. Gyakran másfél hüvelyknyire is meghalmozódik körmeiket, — melyek úgy meg vannak görbülve, mint a madarak karmai és arról tanuszkodnak, hogy a hosszukórmú gigerlinek semmi szükségére sincsen finom kezeit a munkában feltörni. Ha az előkelő kínai nem tölt be valami magas hivatalát, akkor módjában áll a »játékházakat« látogatni. Idősebb nagyrúgnak nem illik színházba járni, hanem a színesek jönek ő hozzá s a házi szinpadon a házigazdának legkedvesebb darabjait adják elő. Az arisztokratának jó nyílvőnek, jó lovasnak és szenvedélyes játékosnak kell lennie. Ha vendéglőbe megy étkezni, úgy megkövetelik tőle, hogy a vendéglőssel vagy a pinczérel egy-két játszámra leüljön; a játék eredménye dönti el azután, hogy kétszeres árban fizesse-e meg az ebédet, vagy pedig ingyen ebédeljen. Ünnepi alkalmakkor, amikor őseitől örökölt gazdag himzésű ruhájában sétálni indul, mindig nagy szolgasereg kíséri. Ilyenkor balkezeben egy kis ágat tart, amelyen egy kicsiny, barna madárka ül. E madárkát minden ötven lépésnél feltrópi. Az állatka egy ideig ide-oda röpök, azután hirtelen leereszkedik és gazdjára szájából a megszokott magocskát kilöpi, ismét az ágra ereszkedik le. Ez a kínai gigerlinek a legkedveltebb mulatsága, ami az általában felfogás szerint nagy szellemességről tesz tantságot.

Hol volt a paradicsom. A tudósok számos könyvet írtak már a paradicsom helyéről, de egyik sem közelítette meg úgy a valóságot, mint Delitzsch Frigyes.

A hírneves német tudós mindekelőtt kimutatta, hogy a paradicsom, a bibliai Éden, nem a képzelet szüleménye, hanem valóságos földrajzilag meghatározható hely, melyet a bibliai elbeszélés szerzőjének ismernie kellett, mivel vízrendszerét elég pontosan meghatározta. E szerint a paradicsomon egy nagy folyó megy keresztül s ebből kilépve négy önálló folyamra oszlik, melyeknek külön neveik vannak. Delitzsch a folyókat ígygyszik főképp a térképen kimutatni. Századokon át megegyeznek a teológusok abban, hogy a bibliában (Mózes első könyve II. 8—15.) említett négy folyó közül a Phrat alatt az Eufratest, a Chidekkel alatt pedig a Tigrist kell érteni, de hogy a Gichon és Pison melyik folyókat jelentik, afőlött a tudósok sokat vitatkoztak. Egyik legrégibb nézet volt, hogy Pison a Ganges s az általa körülvelt föld, Chawil nem más, mint India, vagy pedig Pison megfelel az Indusnak, a Gichon pedig, mely a bibliai jelentés szerint Kust veszi körül, egy Nilus folyóval. Más nézetek szerint a paradicsomot s így a Pisont és Gichont a Tigris és Eufrates forrásvidékén kell keresni. S csakugyan Örményországban ott találták az Araxest (ma Aras) és Phestist (ma Rion) s a paradicsomot ide tették. A harmadik csoport végül az Éden-kertet a Tigris és Eufrates egyesülése (ma Sat-el-Arab) után bekövetkező síkságra helyezte, hol az egyesült folyó két delta-torkolatban ömlik a Perzsa-öbölbe. A termékeny babilonai vidék az Eufrates és Tigris alsó folyásánál igen könnyen volt megegyeztethető a paradicsomkert fogalmával. Folyók és csatornák gazdagon öntöztek e helyet, sok diófa, karsu datolya, lombos és árnyékos, mindennemű gyümölcsfa bőven termelt e helyen, s ezért Babiloniát már régen az ókor kertjének nevezték s maga Herodot mondja, hogy Babilonia gabona- és pálmagazdasága nagyobb, mint bármely más államé és szántóföldjén több gyümölcs terem, mint Egyiptomban. A pálmáerdő egész a tengerpartig terjed, közben vannak az alma-, szaméz- és más gyümölcsfajok; a buza és rozs kétszáz-, sőt háromszázszoros magot is adtak. Még ma is, midőn a csatornákat a homok befújta s több ezredet keresztül lezajlott különféle pusztítások az országot valódi pusztává alakították át, a két folyó alsó partján szakadatlan egymástutában következő pálmáerdőkben tömördek datolya terem s e fák koronatorzsei s szélben ringatózó lombjai a különben egyforma jellegű vidéknek festői színezetet adnak. Babilon közvetlen szomszédságában egy ékirat a vidéket egyenesen Isten mezejének (Kar Dunias) nevezi és innen ágaznak el Pison és Pichon csatornák, melyeket folyóknak tartottak. Az előbbt Delitzsch a mai Pallakapas csatornában, a másikat Sat-el-Nil csatornában véli föltalálni.

Szivacstisztítás. Legjobban tisztítható a szivacs sósavas vízben, de a sósavat csak orvosi rendelethe adják ki a gyógyszerárban. Tíz fillér áru sósavat öt liter meleg vízben kell feloldani és abban áztatni, aztán többször változtatott tiszta vízben kell azt alaposan kibölníteni. A szivacs fertőtlenítése szublimátollal történik. Egy liter vízhez egy gramm szublimátoldatot veszünk.

Dióstorta. Kemény habbá verek 8 tojás fehérjét, utána bekeverem a 8 sárgáját, 2 evőkanányi finom morzsát (maradék tejeskifli vagy tejeszemle morzsája), 25 deka törött cukrot, 25 deka örölt diót, $\frac{1}{2}$ citrom reszelt héját. Öyengén bevajazok két tортpléht, beleosztom a tészta, kisütöm, szitára borítom. Ha elhűt, az alsó korong tetejét $\frac{1}{2}$ cm. vastagon bekenem sűrű meggyekvárral, vagy ribizslekvárral; ráillesztem a másik korongot, bekenem a meggyörtorta zománczával, meggy- és somszemekel díszítem, langos csőben megszáritom a zománczot. Költség 1 K. 96 fill.

Töltött tojás. Keményre főzők 6 tojást. Lehűtöm vízben, leszedem tojes héját, kettévágom szélessége irányában, kávékanállal szitára szedem sárgáját, azt átöröm tálba. Ebbe keverek kevés tejsen áztatott, kinyomott s szintén átörö $\frac{1}{2}$ kiflit, finomra vágott kevés zöld petrezselymet; gyúszúnyit sőt, 2 evőkanányi tejfelt.

E töltelékkel megöltöm a főtt tojásokat s egymás mellé állítom omletsütő serpenyőbe; a biztos állás végett levágok kevés fehérjét a tojás csúcsáról.

A töltött tojásokat leöntöm kevés tejfelrel, ráteszek kevés vaját, kissé megszórom, ráhítek kevés száraz kiffilmorzást s $\frac{1}{2}$ óráig sütöm lassú tűznél a csőben. Költség 70 fillér.

Disznógulács. Veszek egy kiló sovány disznótarját; ez a hús a lapocza alatt van, a hosszibordás karaj és nyak között. A hentes a húshoz mér a gerinczcsontot és a belenött bordát, lebárdolja a gerinczcsontot, felszeli a húst és szétbárdolja a bordákat.

Lekaprom a húst s apró kockákra vágom; lefejtetem a zsírt, kisütöm a tőpörtyűt, ez azonban nem való pogácsához; az olvadott zsírt belesűrítöm a zsiros fazékba.

Lábásba vetem a húst és a csontot. A többi eljárás olyan, mint a marhagulyásnál; de paradicsom, köménymag, és máj nem való bele és kevesebb burgonyát veszek. Minthogy a disznólúsz gyengébb a marhahúsnál, rövidebb legyen a lé. Költség 1 K. 68 fill.

Télen a megelőző napon is párolhatom a húst. A leszedett fagyott zsírt a rántászsírba teszem.

A
MAGYAR VILÁG

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA:

BUDAPEST, II. FŐ-UTCZA 4. SZ.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE 10.— KOR.

FÉLÉVRE 5.— „

NEGYEDÉVRE 2.50 „

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2'50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57 - 70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41 - 24)

TARTALOM: Bilingvizmus a görög ritisban: *Vinitius*. — A pusztuló Budán: *Endrődi Béla*. — Virágos utakon: *Baáry Elemér*. — Szénpör. (Rózsa és lapu): *Szamolányi Gyula*. — Az «Eighty-Club» küldöttségének beszámolója: *dr. Yolland Arthur*. — Tiszavölgyi képek II.: *Romanecz Aladár*. — Epizódok... (Ronald Allinson) angolból: *Zsoldos Benő*. — Kaukázuson keresztül. XVII.: *Csudáky Bertalan*. — A vizen való átkelés akadályokkal: *Bóbíta Endre*. — Irodalom és művészet: *Ór*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról.

Bilingvizmus a görög ritisban.

Írta: *Vinitius*.

Ha magyar anyanyelvű gör. kath. egyházközösségeinknek az 1896. évi pápai tilalom, illetve az 1900. évi római zarándoklat előtti liturgikus gyakorlatát a mai gyakorlattal összehasonlítjuk, akkor kétségtelenül bizonyos visszaesést kell e téren konstatálnunk. A visszaesés nem a parochiák számában, hanem a gyakorlat minőségében mutatkozik. Nincs ugyan teljesen megbízható statisztikánk, de mindkét stádiumban körülbelül százra tehető azon parochiák száma, melyekben a gyakorlat már meggyökeresedett. A különbség csak az, hogy míg a pápai tilalom előtt a magyar nyelv jobbára kizárólagos volt, addig most az átlényegülés szavai és az áldozó pap csöndes imái ó-szláv nyelven mondatnak. A mai gyakorlatot tehát tulajdonképpen nem lehet magyar liturgiának minősíteni, hanem csak magyar nyelvű istenítiszteletnek, oly értelemben, amint ez az úgynevezett «énekes misék»-nél a latin szertartású templomokban is gyakorlatban van, de természetesen azzal az eltéréssel, mely a két ritis különböző természetéből folyik.

A latin szertartás énekes miséinél szokásos bilingvizmus az élő és a liturgikus holt nyelv olyénti kombinációján alapszik, hogy a kettő egyáltalában nem keveredik össze egymással, sem pedig egymást kölcsönösen ki nem egészíti, hanem amint ezt dr. *Rajner* Lajos pápai prelátus a jégzett rovatban megnevezett művének 20-ik lapján kifejti,¹⁾ a liturgia kizárólag a kihalt nyelven végeztetik, ellenben a népének a liturgikus szövegtől nemcsak alakilag, de gyakran még tartalmilag is eltérő himnuszokból áll, melyek kizárólag arra szolgálnak, hogy a nép a szent titkok ünneplése alatt e szent ténykedés drámájának eszmekörében tartassék.

Ellenben a görög ritisban s egyáltalán a keleti egyházban egyháztársaságilag szervezett bilingvizmust sehol sem találunk, hanem a népének mindenütt a liturgikus szöveg szerint és ugyanazon a nyelven végeztetik, amelyen az áldozó pap a liturgia nyilvános részeit énekli. Nincs is a bilingvizmusnak semmi értelme a görög ritisban, mert a keleti egyház nem használ holt nyelvet, hanem csak oly élő vagy avultnyelvet, melyet a nép megért. Ahol pedig nem érti meg, ott előbb-utóbb utat tör magának a nép nyelve, melytől ennek irodalmi fejlettsége és egyéb viszonyok ezt megengedik.

Ezt tudva, senki sem fog csodálkozni azon, ha a gör. kath. magyarok országos bizottsága még a bilingvizmusnak azon minimális mértékével sem tudott megbárthatkozni, mely közvetlenül római zarándoklatunk előtt, mint a Herceggprimás indítványán, került a bizottság elnöki tanácsa elé és mindenki természetesnek találta, hogy az

elnöki tanácsnak legkonzervatívabb gondolkodású és egyházi ügyeinkben legjáratosabb tagjai is ellene foglaltak állást.

Tényleg a legújabb időkig minden egyházi írónk²⁾ azt tanította, hogy az istenítisztelet a nép anyanyelvén kell végezni. Az 1648. évi egyházi uniónak a görög ritis megtartására vonatkozó kikötését mindenki így értelmezte egészen Mikita Sándorig egyik egyházi írónk sem engedte tért az egrí főegyházmegeből kiindulni ama latinizáló fölfogásnak, mely az ó-szláv nyelvet is kihalt nyelvenek kívánta minősíteni.

Ismeretes például, hogy mikor liturgikus könyveinknek Mária Terézia királynő által tervezett, de abban maradt kiadásáról volt szó, *Bacsinszky* András munkácsi püspök a most ó-szlávnak nevezett liturgikus nyelvet orosz irodalmi minősítette, amit a királynő is elfogadott, mert ez a Szent Cyrill és Method által közvetlenül a magyar honfoglalás előtt Pannónia területén alkotott szláv irodalmi nyelv, a délkeleti és keleti szlávok közt tett hittérítő útjában annyira simult a nép nyelvhez s viszont a nép nyelvét annyira magához idomította, hogy azt a görög ritis összes szláv népei még ma is saját ősi nyelvüknek tekintik. Méltatlan dolog volt tehát ezért *Bacsinszky* — egy előkelő lengyel család ivadékát — a moskovizmus gyanújával terhelni,³⁾ épúgy, mint *Popovits* Vazul munkácsi püspököt is méltatlan volt schizmatikus irányzattal vádolni amiatt, mert eleinte azon a nézetben volt, hogy a liturgikus szövekre való magyar fordítások jóváhagyása az ő püspöki jogkörébe tartozik.

Tudtommal Mikita sem azonosította magát egészen az egrí egyházmegye tudósainak fölfogásával, hanem csak arra szorítkozott, hogy az anyanyelv jogosultságára vonatkozó tantéit kihagyta katekizmusából, de már ez is elég volt arra, hogy magyar vidékeinken tért nyisson a bilingvizmussal való kísérletezéseknek. Mikitának tulajdonítják azt a konkrét javaslatot is, hogy a magyar ajkú hitközségekben csak a népnyelven és a diakonusok által végzendő könyörgésekben hagyassék meg a magyar nyelv, ellenben a liturgia összes többi részeiben állítsassék vissza az ó-szláv nyelvre. Am ez a javaslat semmiképpen sem vonta le a konzervációkat a holt nyelv élméletéből, mely dr. *Rajner* Lajos már említett művének igen logikus kifejtése szerint azt kíváná,⁴⁾ hogy a nép a mi görög ritisunkban is kapcsoltsassék ki az áldozó pappal való együttes ténykedésből és a szent dráma lefolyása alatt csakis bizonyos, annak eszmekörében mozgó himnuszokkal és a magán ájtatosság egyéb módjaival legyen

¹⁾ *Kutha* János hét kiadást ért orosz nyelvű «Kis- és Nagy-káté»-jának első kiadása Budán, 1804. Egyetemi nyomda, utolsó kiadás 1881. — *Roskovits* Ignác «Kiskáté»-ja orosz és magyar nyelven Budapest, 1881. — *Gebe* Viktor kibővített *Kutka*-féle «Kiskáté»-ja Ungvár, 1891. — *Mikita* Sándor «Közép-káté»-ja orosz és magyar nyelven Ungvár, 1901. — Dr. *Szabó* Simon «Expositio S. S. liturgiæ S. Joannis Chrysostomi etc.» című munkája Ungvár, 1902.

²⁾ Dr. *Böhm* János: A liturgikus nyelvekről. Eger, 1897.

³⁾ Lásd az idézett tanulmány 24. lapján.

⁴⁾ Dr. *Rajner* Lajos: «A görög szertartású katolikus magyarok mozgalmá a magyar liturgia ügyében». Katolikus Szemle 1902. évi januári füzet.

elfoglalva. Mondjuk meg tehát öszintén, hogy a Mikita javaslata — ha ugyan e javaslat tőle ered — a gyakorlatba átültetve, szerzőjének bizonyára jóindulatú szándéka ellenére sem jelentett volna egyebet, mint egy, már magában véve is elég radikális átmeneti állapotot az ó-szláv nyelvnek magyar népünk templomaiba való visszavitelére.

És sajnos, de igaz, hogy *Wlassits* Gyula kultusz-miniszter kapva-kapott e javaslaton akkor, mikor az 1896. évi pápai tilalomra — *ut aliquid fecisse videatur* — egy hosszú emlékiratot terjesztett föl a római kuriához és ebben az említett bilingvisztikus megoldást a magyar kormány nevében magáévá tette.

Lényegében ez a javaslat egyértelmű volt a *magyar liturgia teljes elejtésével* s azért mindnyájan a legnagyobb hálával tartozunk a római Szentszéknek, hogy apostoli bölcsességében e javaslatot, mint a görög ritus természetével homlokegyenest ellenkezőt, kereken visszautasította.

*Wlassits*nak ez a ténye, mint *megyedik*, méltán sorakozik ahhoz a három súlyos megpróbáltatáshoz, melyet a «Hajdúdorogi püspökség» című cikkemben föl soroltam, ú. m. a külön püspökség elejtéséhez, a magyar liturgia leállításához és a rutén elnevezés politikai divatjának népszerűsítéséhez. De még ez sem volt elég, hanem meg kellett értnünk azt az *ötödik* csapást is, hogy egy 1896. év végén Mária-Pócson tartott egyházi értekezleten magyar vidékeink papságának vezéreimberei helytelenül ítélték meg a magyar nyelvű liturgikus gyakorlat meggyökerezettségének mértékét és — mint az eredmény megmutatta — *tévesen* úgy informálták az egyházmegyei főhatóságot, hogy e gyakorlat visszafejlesztése lassan bár és csak fokozatosan, de még *lehetőséges*.

E helytelen információznak már pusztán csak természetes következménye volt az, hogy az egyházmegyei főhatóság ily értelemben tett jelentést a római Szentszéknek és annak szigorú utasításai következtében nem térhetett ki az elől, hogy a visszafejlesztést az úgy természetesen által megkövetelt komolysággal és határozottsággal megkísérelte. Ez pedig megkívánta, hogy a papi pályára ezentúl csak oly ifjak vétessenek föl, kik az egy idő óta szertartásnak nevezett rutén élő nyelvet értik; hogy a papnevelő intézetben az anyanyelv jogosultságára vonatkozó tanítás a legszigorottabban leültsék; hogy a politikai divat által is támogatott rutén elnevezés a ritus és egyházmegyei intézmények megjelölésére is kiterjesztessék s hogy e «szertartási» nyelv tanítása a magyar vidékek népiskolaiban is kötelezővé tétessék.

Megkívánta továbbá a kísérletezés, hogy az országos bizottság az egyházi fegyelem szigorúbb kezelése által lehetőleg elszigeteltesse az öt megbízó magyar egyházközségektől, minnek következtében az országos bizottság vezetősége, nehogy az egyházmegyei főhatósággal ellentétbe jöjjön, mellőzte a plenáris ülések egybehívását s arra volt kénytelen szorítkozni, hogy a már többször említett politikai divatot, mint amely gyökerében megtámadta liturgikus mozgalmunkat, tőle telhetőleg elenyeltesse, ami nagyban és egészen sikerült is. Viszont azonban az országos bizottság vezetősége is belátta azt a hibát, melyet az elnöki tanács elkövetett akkor, mikor a Herczegprimásnak főntebb érintett ajánlatát nem vette igénybe és ezt belátva, a maga részéről is támogatta az egyházmegyei főhatóságot addig a mértékig, hogy az ó-szláv liturgikus nyelvnek a szent-mise átínyegülési mondataiban érvény szerzettessék.

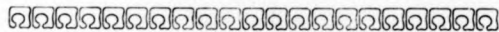
Es itt csak hálával regisztrálhatom azt, hogy az egyházmegyei főhatóság nem vitte végletekig a kísérletezéseket és nem késett megszüntetni azokat, mikor néhány szomorú esetből meggyőződött arról, hogy tévesen lett informálva s hogy nevezetesen a magyar nyelvű liturgikus gyakorlat immár oly mély gyökeret vert templomainkban, melyet többé kiirtani nem lehet. *Firczák* Gyula munkácsai püspök úrnak emlékezetes hajdúdorogi vizsgálató látogatását mindenki úgy fogta föl, mint a további kísérletek elejtését, sőt még ennél is többet látunk a hangjegyes magyar énekkönyvnek ugyancsak az ő rendelkezésre történt kiadásában, mert ezt mindenki jogosan az első hivatalos lépésnek tekinthette liturgikus gyakorlatunk egyöntetű alapokon való továbbfejlesztésére.

Az egyházmegyei főhatóságnak ezen előzékeny eljárását csakis az apostoli Szentszéknek azon ismeretes bölcs és megfontolt eljárása tette lehetővé, melyet római zarándoklatunk bejelentése és a zarándoklat ténye alkalmával, valamint azóta tanúsított. Nem hiányoztak és még

ma sem hiányoznak a kísérletek zarándoklatunk eredményének leicsinylésére, de nem baj, ha az egyházi unió és fajnuk ellenségei azzal ámitják önmagukat, hogy római zarándoklatunk fiasóval végződött. Ezzel szemben nem az a mi föladatunk, hogy a római zarándoklat fényes eredményével dicsekedjünk, hanem az, hogy jelenlegi gyakorlatunkat addig is főtartsuk és megóvjuk, míg a római Szentszék egy vagy más formában végleges döntést fog hozni ügyünk fölött.

Igaz ugyan, hogy mostani gyakorlatunk visszaesést mutat a pápai tilalom előtti állapothoz képest és nem mondható kielégítőnek nemzeti önvédelmünk szempontjából sem, melyet pedig fiú hódolattal a római Szentszék előtt is hangsúlyoztunk és amelyért tovább küdeni ezentúl is elengedhetlen kötelességünk marad.

Ha azonban figyelembe vesszük, hogy mily kétségbeesítő körülmények közt vette át az országos bizottság mozgalmunk vezetését, eddigi működését az említett visszaesés daczára sem minősíthetjük meddőnek. Muzgalmunk legfőbb célja mégis csak népünk lelkizükségének kielégítése, ezt pedig egyelőre a mostani gyakorlattal is biztosítva látjuk. Ami érdem ebben van, annak oroszánrészé magát a gör. kath. magyar népet illeti, mely a lehetőség határai közt sikeresen megvédelmezte lelki eledelét.

A pusztuló Budán.

Öh csöndes, szunnyadó világ,
Lengjen körül békéd, magányod.
Mikor leszáll az alkonyat:
Álmodni, sirni idejárom.

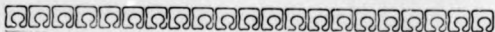
Itt nem zavar vad lárma, zaj,
Az emberek a multban élnek,
S mindenben ott ring himpora
A tiszta élet derűjének.

Hány boldog óra sírköve
Egy-egy ilyen dült, beomló ház,
Hol vén anyóka kötöget
S a kalitban madárka notáz;

Hol a mohos tetők alatt
Két öreg szív egyszerre dobban,
S késő tavasz viráginak
Illatja leng az ablakokban;

Hol a szerelem sugara
Az élet alkonyán se gyérül,
Honnan örökre ránk marad
Hit és hűség — tündérmesél ...

Endródi Béla.

Virágos utakon.

Irta: Baáry Elemér.

— Margit?! Margit!

— Hollá, itt vagyok!

Üde leánykaczagás csengett le a hegyoromról és nyomban egy labda reptelt el Filó feje fölött.

— Mit akar? — hangzott a magasból és most egy csomó virág hullott az útra. Szállva, keringve szóródtak el, egy pár vadrózsa azonban a férfi lába elé hullott és ő óvatosan vette föl az egyiket.

— Elteszi? — nevetett a leány, tölcserít csinálva a kezéből, hogy jobban lejusson a hang. Filó a fejével intett és ő is a tenyeréi között kiabálta fel:

— Margit, jöjjön velem, pompás kis utat találtam az erdőbe.

— Ah, ha! Hátha ellop!

A férfi elnevette magát.

— Maga nagy ördög, Margit. Pedig most komolyan szeretnék beszélni.

— Jesszus, papot is viszünk?!

— Esküvőhöz?

— Oh, dehogyl! Azt hittem, hogy gyónni akar. Hisz olyan ünnepélyes, mintha végrendelkeznék. De tudja-e, hogy a szél torkomba fúj?

— Épen azért, — kiáltotta Filó, — jöjjön le, én az ároknál várom.

— És átmeleg?

Filó gyorsan elfordult.

— Csakugyan messze mentem, gondolá és sietve kanyarodott el a hegy mögé, hol a leányra várt.

Margit pedig nótázva és nevetve, könnyű lépésekkel futott le a hegyről. Széles kalapját a szalagnál fogva libegtette maga után és néha hangosan kiáltotta: — Ernő, Ernő!

Valami nagy boldogságot érzett. Tizenhét éves volt és az ifjú, akire gondolt, lent várta őt a hegy lábánál. Olyan édes, üdvös tudat volt ez, hogy újra felkaczagott és a virágait jobbra, balra szórta.

— Nezzé kedves hegy, visszadom. Én is boldog vagyok és semmi sem kell tőled. Téged is szeretlek és mindenkit szeretek!

Kitárta karjait és úgy futott tovább, mintha a hegyet vagy az egész levegőt és köröskörül az egész látóhatárt is magához akarná szorítani.

— Itt vagyok! kiáltá nevetve és átszökött az árkon.

Filó Ernő komoly arccsal üdvözölte.

— Jön az erdőbe, Margit?

— Hogyne, hogyne! — kaczagott a leány. — Ne féljen, nem félek én attól, hogy ellop maga. Hiszen nem is tudná hasznomat venni.

De a férfi nem akart nevetni. Csak épen elmosolyodott és udvariasan kérdezte:

— Hasznát venni?

— Na, igen. Se főzni nem tudok, se vásárolni, még csak szakácsné sem lehetnék magánál. Pedig ha lopni akar, hasznomat is akarná? Ugye?

— Igen, de azt másképp is vehetném, — mondá Ernő és karjára fűzte a karcsú leányt.

Majd hozzá tette:

— Mondja csak Margit, gondolt már maga a házasságra?

Margit elvörösödött.

— De milyen zavarba hoz, Ernő — szolt bájosan. Hogy gondoltam volna én a házasságra?!

— Pedig maga már nagy leány!

— Hisz épen azért! És édes nevetés hangzott fel ajkairól. Én legfeljebb csak a férjhezmenetelre gondolhatok!

A férfi arca elborult. Olyan szép volt most a fiatal leány, mint egy tavaszi tündér, ki a Pánnal incselkedik.

— És gondol is, ugye? — kérdezte kissé élesen, mire a leány az arczába bámult.

— Én? De mi baja van? Olyan különös ma, Ernő! És kire gondolt?

— Most éppen Szegőre gondoltam, de máskülönbem magammal küzködöm. Nem érzi Margit, milyen hideg a kezem?

— De érzem. És a leány elkomolyodott. Valami nagy áhítat szállotta meg és úgy érezte, hogy mozdulnia sem szabad.

A férfi is megállott.

Gyönyörű kis utakon haladtak eddig, mely az erdőbe vitt és Margit is csak most nézett körül. Jobbra, balra tőlük virágzó fák nyíltak, fehér és vörös lombozattal, rajtuk apró fészkek és dalos háziurak. Odább patak is folyt, széles és fehér kövek között és előtük a virágos pázsit, mely fölött bogarak zümmögtek.

Tavaszi lárma zsongott itt a napfényes ég alatt és könnyű szellők hordták az illatot, mely a halmokról áradt.

— Margit, — kezdte a férfi nagyon csöndes hangon, hallgasson ide.

A leány rá sem nézett. Olyan természetesnek vette, hogy most azt hallja meg, amit régóta sejtett és várt, hogy csak fejét hajtotta meg az üdvösség alatt.

— Maga régen ösmer engem. Kisleány volt, amikor a házukba jöttem és éveken át úgyéltünk egymás mellett, mintha bátyja lettem volna. Tegnapelőtt tudtam meg, hogy nem vagyok az, Margit. És tudja, hogy ki hozott erre?

Szegő. Ez az ember Pesten megösmerte magát és most eljött, hogy emberje.

A férfi elhallgatott.

Madárfütyölt és harkály kopogott, olyan édes lárma volt, hogy Margit szédülve dőlt egy fához. Szinte nehéz volt neki a boldogsága, kiáltani szeretett volna, vagy előre futni és hangosan örülni a fénynek és zajnak, amely szívét is előntette.

— Oh, Istenem, sóhajtá, mintha nehéz érzések szakadnának föl benne.

Filó gyorsan előre lépett.

— Így jár az ember! Fájdalmat éreztem mikor ezt megtudtam és azt hittem, hogy gyűlölöm Szegőt. Pedig miért? Derék fiú és magát boldogítani fogja. Én pedig megyek a magam útján!

Margit rémülten pillantott fel.

— Igen, Margit, értsük meg egymást, mondá Filó gyorsan és szembe fordult a lánnyal. Számoljunk le, kedves Margit, mert látom, hogy félreértet. Egy pár nap óta látom ezt csak, mióta Szegő észre hozott. Eddig, éveken át, Istenemre mondom, azt hittem, hogy a húgom szeretem magában és nem vettem észre, hogy maga talán másképp van ezzel. De tegnapelőtt, mikor Szegő szándékát megtudtam és éles fájdalmat éreztem erre, mint a villám sujtott le az a tudat, hogy szeretem magát. Tegnap még nagyon szenvedtem, de ma már — nyugodt vagyok. Hamar végeztem az ábránddal, mely az én első csalódásomat jelentette. Oh, lesz még több is! Szegény fiú vagyok Margit, tele vággyal és ambícióval. Kedves atyja mint a fiúk nevelőjét hozott a házába és itt volt alkalmam arra, hogy magamat is továbbképezem. Dolgoztam, tanultam és most egy küzdésteli élet áll előttem. Ide én magát nem vihetem. Mert az élet nem álmodozás és maga kedves Margit, nincs az életre nevelve. Itt marad és boldog lesz. Én pedig meglátom, hogy mennyire tudom vinni. Hogy valóság-e vagy képzelődés az, amit magamtól várok.

Kiegyenesedett és merően nézett a leányra, aki sápadt volt és halkan felnevetett.

— Látja kedves Ernő, hogy csakugyan végrendelkeznai karj! Nekem testálja az — emlékeit.

Filó vérvörös lett.

— Margit! Most tréfál velem!?

— Ellenkezőleg, maga tréfált meg engem. Komoly beszélgetésre hítt és küsült, hogy csak épen elfecsegett velem. Mert hogy Szegő meg fog kérni azt tudtam és hogy maga Pestre készül, azt is tudtam. Tehát semmi újat nem mondtok nekem.

— Semmi újat?! És én azt hittem, hogy kötelességnek teszek eleget, ha beszélni fogok!

— Ezt hát meg is tette és most... Épen itt az uzsonnaidő! Fussunk Ernő és kiáltson egy hallalt, hogy mi is jövünk.

És mikor látta, hogy a férfi nem mozdul, türelmetlenül ütötte össze a kezét.

— De menjen, menjen hát!

— És maga?

— Én még — virágot szedek.

Visszaforodult és villámgyorsan suhant el a fák között, Filó szomorúan nézett utána. Várt még egy darabig, aztán lassan, lehajtott fővel indult előre, mint akire súlyos teher nehezedett.

Margit pedig szélesben csapott át egy kis rejték útra és mikor már bent volt az erdő szívében, hangos sírással omolt egy öreg fa alá. Áfto ta a mohos törzset és hangosan, szivdobogva, szinte rémülten sírt, mint a gyermek, akit nagyon, de nagyon megijesztettek.

Fejét a két karja közé fúrva sírt, zokogott tehetetlen fájdalommal, amíg lecsúszott a fűre és ott zokogott a puha, nedves földön.

— Istenem, Istenem... hát csak ennyi volt? Csak épen ennyi? És most végeztünk vele!?

Él nem bírta állítani heves zokogását, amíg csak ifjú ereje bírta ezt a szenvedést, mely azután magától is engedett. Halkabban, mind halkabban sírt, mintha láthatatlan kezek simogatták volna s aztán nehéz sóhajtással emelkedett föl.

A delután legszebb ideje volt. Teljes fényében sütött a nap, mintha jószágos isteni szem nézné a nyárnak ébredését. A virágok tarkán pompáztak köröskörül és szerelemtől ittas lepkék lanyhán szálltak át fölöttük. A méhek

piczi szárnyaikat kitérve szinte a napba akartak repülni és Margit mégis fázósan húzódot össze.

Kisírt szemei fátyolok voltak és az izgalomtól kimertve, csüggedten indult el az út...

Unalmas fák és bágyadt virágok közt haladt el; czifra bogarak között, melyek czél és irány nélkül röp-döttek itt. Bántó egyformaság, széles unalom űlt a leveleken. A napfény nyomott volt, az árnyék hideg. És Margit — mintha elátkozott erdőből menő volna ki.

Szénpor.

Rózsa és lapu.

A rózsza göggel szólt egy nyári nap
A lapuhoz, mely tövénél fakadt:
„Bárony leplemből édes illat árad,
Gyönyörű adok lepkének és bogárnak —
Te csúnya vagy és lompos a ruhád!”
A lapu szólt: „Igaz tán mind e vád,
De én adok fáradt bogárnak árnyat
És menedéket tépeti lepkeszárnyak.”

Szabolmányi Gyula.

Az „Eighty-Club“ küldöttségének beszámolója.

Írta: Dr. Yolland Arthur.

Érdekes könyv jelenik meg nemsokára az angol könyvpiacon. «Hungary its people, institutions and places». Az «Eighty-Club» küldöttsége még Magyarországon elhatározta, hogy látogatásának eredményeiről beszámol. A könyv, amelynek szerkesztője King József úr, pontosan írja le az összes eseményeket, leírja és méltatja a látottakat, a bankettek alkalmával, Kossuth sírjánál, a különböző fogadtatások alkalmából tartott összes beszédek hiteles szövegét közli, képekben mutatja be Budapest és Magyarország legfontosabb épületeit s természeti szépségeit, a legkiválóbb magyar államférfiak arcképeit stb.

A könyvnek kitűnő hatása lesz. Közvetlenül tett tapasztalatok alapján vezeti be az angol közönséget a magyar élet, kultúra, szokások valóságába. Elismeri, hogy még a legtanultabb és legműveltebb ember is *részorral* az újságok híreire, ha valamelyik kevésbé ismert ország dolgairól van szó; az angol újságok pedig, amennyiben levelezői többnyire Bécsben élnek, elferdített híreket hoznak, az igazságot pedig gyakran agynehallgatják.

A könyvben a külön fejezetek érdeklik legjobban a magyar közönséget. Az egyiket (Education in Budapest) a budapesti közoktatásról írta: Browning Oscar, a híres pedagógus. Egyet *Newbolt* úr írta a csorbai tavon élvezeti halászatról. *Paikert* Alajos úr a m. kir. mezőgazdasági múzeum jelentőségéről számol be. Az utolsó két fejezet címei — «The Case for Hungary» (Magyarország ügyének vindikálása) és «The Real Meaning of the Visit» (a látogatás valódi jelentősége) — eléggé fejezik ki azoknak fontosságát — magyar szempontból.

Browning nagy elismeréssel szól a budapesti iskolákban tett tapasztalatairól. Különösen kiemeli az Erzsébet-nőiskolát (ez a városi intézmények tanulmányozására kiküldött bizottságot is meglepte annak idején), a Ferencz József-intézetéről (és az azzal kapcsolatos főgimnáziumról) és a mintagimnáziumról. A hibákat is őszintén sorolja föl — leginkább a fényűzést sokalja.

Úgy a halászatról szóló fejezet, mint Paikert érdekes fejtegetései kitűnő (és kiténtető) világot vetnek a magyar mezőgazdaság ügyének magas színvonalára, míg

Kossuth Ferencz tanulságos előadása a munka-törvényekről meggyőzőleg hat az angol közönségre (amint annak idején a küldöttség minden tagjára hatott) és mutatja, hogy a munkásosztályok Magyarországon ritka kedvező helyzetben vannak és hogy a munkatörvények és szociálpolitika terén Magyarország bármelyik nyugati állammal versenyezhet.

Az utolsó két fejezet (amelyeknek cízmeit fönne közöltük) messzire menő hatással kell, hogy legyen. Fővilágosításul szolgál az első arra nézve, hogy a magyarok mit követelnek és kimutatja, hogy azt joggal követelhetik; egyszer s mindenkorra eldönti s világosan bizonyítja, hogy Magyarország nem tartozik az osztrák birodalomhoz, hogy azonban nem egyszer Bécsből jogosulatlan befolyást gyakoroltak a magyar ügyekre.

Hogy miért történt a látogatás és hogy az mit jelent, az utolsó fejezet világosan megmondja. A magyar ügyekről, Magyarországról egyáltalán ezentúl nem a bécsi levelezők homályos, gyakran szándékosan hamisított tudósításaiból, hanem közvetlen tapasztalatból, a magyar körökkel való közvetlen érintkezés útján kell tájékozódni.

A könyvnek, azt hisszük, nagy befolyása és kedvező hatása lesz. Végre-valahára egy súlylyal bíró, angol nyelven kiadott, tekintélyes angol urak által szerkesztett munka, amely nem lexikon-búvárkodás, sem német fordítások áttülete. Politikai körökben mindenesetre nagy föltűnést fog kelteni és használni fog a magyarok ügyének annyiban, amennyiben ezeket a köröket fölvilágosítja a tényállásról és ellensúlyozza mindazokat a tendenciózus híreket és insinuációkat, amelyek a császárvárosban eszelnek ki.

A könyv Fischer Unwin-nál jelenik meg. Kitűnő képekkel szerelték föl, a kiállítása egyszerű, de csinos. (Oxford, 1907 február.)

Tiszavölgyi képek.

Írta: Romanez Aladár.

„Minden csöndes, minden néma,
Csak a szellő játszik néha,
Rezgetei a lombot,
Halkan sügja — szép álmat...”

II.

Az 1940 méter magas *Pop-Iván*-csúcsára vezetjük a nyájias olvasót, amely tán nem a legnagyobb, de kétségkívül a legfestőbb és regényesebb hegye a Tiszavölgynek. Egyik gerinczén a «*Popné kútjával*» s alatta a fenyevesek ölné egy kis falu, Trebusa, melyhez a rég múlt időkben érdekes monda fűződik. (Jelenleg Terebes-Fejérpatak.)

A nép körében még ma is főnmaradt rege szerint, volt ennek a kis falunak hajdan egy zsupori öreg pópája, a vén *Iván*, ki éjjel-nappal gyűjtötte ládjába a kincset s ezenközben még megházasodni is elegeit.

Am az ördög nem alszik s egy szép napon, ép amikor ismét aranyait számolta a vén pópá, egyszerre csak beállít hozzá egy gyönyörűséges leányzó, aki misére hozta a kalugyernek. Szeme-szája ellálott az öregnek, úgy, hogy a ládáját is elegeide becsukni hirtelen, míg a hamiskás leánynak egyszeriben megcsillant a szeme a kincsek látára.

«Mi jóban jársz, édes lányom?» — kérdi az öreg, amint fölcsudt nagy bámulatából. «Hát én a szerencsét keresem szent atyám, mert szegény, elhagyott árva vagyok s szeretnék már egy derék, jó férjre találni. Ezért hoztam az Úr oltárára, ha meghallaná kérésemet.

«Hát aztán tudsz-e dolgozni, főzni, mosni; értesz-e a belső és külső gazdasághoz?» — érdeklődött az öreg mind melegebben, miközben szemeit le nem vette a szép fiatalról.

— Hogy tudok-e, hát majd meglátná akárki, milyen málcógácsát süt az Anicza egy-kettőre» — pergett a nyelve szaporán a leánynak s apránként mind jobban elcsavarta a vén papnak a fejét.

Szó szót követett s az Úr mihamar meghallgatta a szép Anicza kérelmét, mert az ő szőlője által előbb vendégszerető menhelyet és nemsokára atyai támaszt adott neki, mint férjét s bár a korkülönbőség óvatosságra intette volna a vén pópát, egyelőre minden jó rendben ment.

Igy telt el egy pár év, míg Anicza kiduskálta magát a jólétben. S valóban a vén zsurigot, mintha kiscserlék volna, minden gondolatát teljesítette szépséges feleségének.

Azonban a természet nem tagadhatja meg magát, az Aniczának is lassan szűk kezdett lenni a kis falu, úgy érezte magát, mint egy arany kalitkában, mindinkább szeretett volna belőle kirepülni és sóhajtozva nézett a völgy-katlanból föl a feketén meredező Pop-Iván-csúcsára.

És a nagy hegy, mintha megértette volna a párja után búslakodó kis gerlice sóhajlását, mert ime egy szép napon, onnan a fekete hegyekből, beállított ám egy deli barna legény és följárólta szolgálatát a papi háznak. Eleinte csak szolgálatát, később szívét és lelkét is oda kínálta a szép Aniczának és a pészgő verű fiatal menyecske a jó, de öreg férje mellett mindjobban átengedte magát a tiltott szerelm csábításainak. Utóbb már terhére kezdett lenni ez a visszas helyzet, szeretett volna egészen azé a sugár termetű ifjúé lenni. . . S a vége az lett, hogy egy szép napon nagy meglepetésre ébredt a kis falu.

A vén pópát egy reggel megköztöve találták házában. . . Anicza és a szolgálégény pedig nyom nélkül eltűntek.

Hogy a történetek megértűsk, tudnunk kell előbb, hogy volt akkoriban azon a vidéken egy három mezít-lábas rablóból álló banda, amely az egész Tiszavölgyet rettegésben tartotta.

Hát ezzel a bandával szövetkeztek Anicza és kedvese, a tervet maga az asszony főzte ki, hogy azt a színt adják a dolognak, mintha rabolni akartak volna a vén pópánál, őket pedig eltették volna láb alól. . .

Ők pedig azalatt mindig mélyebben hatoltak a Pop Iván rengeteibe, egyszerre főlebb hágtak a hegyen s mikor a pompás tav. sz. napsugár először bukkant ki a hatalmas csúcs mögül, már annak gerinczén pihentek meg egy üdítő forrásnál.

A legény, ki eddig szó nélkül haladt az asszony oldalán, szerelmezen fonta karját derekára és tüzesen kérde Aniczától:

- Szeretsz-e engem, Anicza?
- Úgy szeretlek, mint a napsugár a szomjas földet.
- Enyém lész-e, Anicza?
- Tied leszek, míg a reggeli szellő fölszárítja a fűvet.

— Hű lész-e hozzám Anicza?
— Hű leszek, ameddig az ég fölszívja a harmat-csöppeket.

— Csak addig, Anicza? Hát ezért jöttem én veled ideig, ezért lettem tolvajád és árulóvá?

Szörnyű vihar támadt a szerelmes legény lelkében, látva a kaczer asszony incselkedését, irtózatoss félelem szorította össze szívét, hogy hát ezért a hülsenért lett ő bűjdosó! Egyszerre csak örülként pattant föl és tűsző-jében levő pisztolyát előrántva, egyetlen lövéssel leteríté csábítóját.

Majd önmagának fordítván a pisztoly csövét, szívét fúrta át golyójával.

Másnap arra járó pásztorok lették ott őket a hegy gerinczén, a popné vére pirosra festé a forrás vizét, melynek egyik része a hegy innesső oldalán, míg a másik a gerincz túlsó felén folydogált lefelé.

Innen neveztek el e forrást mai napig is «Popne kútja»-nak, melynek a Pop-Ivánon innen lefolyó része a Fejérpatak, túlsó része meg a Fehér-Tisza eredetét képezi.

Maga a nagy hegy az öreg Iván paptól Pop Iván nevet nyert, az alatta levő kis falu pedig a három mezít-lábas rablótól Trebusa (tré boszi) elnevezést kapta.

E községben jelenleg virágzó üveggyár van s a mármarosziget-körösmezői vonalnak ez a legkisebb kanyarodója, melynek határában ágazik el a völgy Visó felé, alsó részén pedig a néhai Rudolf trónörökös vadász-kastélya Erdészvölgy állomása! fekszik. A Pop-Iván regéje még most is él a mármarosi nép ajkán.

(Folytatjuk.)

Epizódok . . .

— Ronald Allinson. —

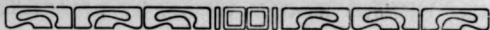
Egy bálterem, benn zene, bái, ragyogó:
Egy egyszerű tánc.
A többi unott táncok közepett;
S indúl — a románcz.

Hogy összejöven közelébb, köszönésünk:
Távol hajlás.
— Nagy dolgok erednek igen kicsiből;
Mondhatja-e más?!

Játék odakünn; de mi nagy szaporán
Vesztjük a játszmat . . .
— De hogy! is játszhatunk oly sokat akkor
Nedves időn át?!

Templom . . . sokaság . . . komoly ünnepi lélek,
Egy ifju pár;
Tolongs befelé, rövid menet, ének —
És — vége már!

Angol eredetiből: **Zsoldos Benő.**

Kaukázuson keresztül.

Irta: **Csudáky Bertalan.**

XVII.

A petroleumfinomítás legnagyobb gyártelepe *Csernij-Gorod*, a dúsgazdag *Nóbel-czég* birtokában van. Amíg ebbe az európai Kaliforniába Nóbel nem tette be a lábát, szegényes, bágyadt képe volt a kaukázusi petroleum-piacznak. *Csernij-Gorod* vasúti állomásán ezerszára állanak a hatalmas méretű kocsik, hogy a mazuttal fűtött desztilláló kazánok tiszta petroleumkészletét elvigyék a szélrózsa minden irányába. S amint itt járok nyugtalan lélekkel az ijesztően szomorú balacháni talajon, a gyász mezébe burkolt naftaforrások piramisalakú házikói között, megállít s megdöbönt a bakui emberek munkája s az a nagy felelősség, melyet ez a foglalkozás hihetetlen mértékben föltételez. Egyetlen szikra elég s lángba borulhat az egész telep, a nyers kutak, medenczék s a szállításra készen álló rezervoárok. Sok petroleumot szállítanak vasúton, de talán még többet tengeren.

Néhány esztendővel ezelőtt egy petroleumot szállító hajó katasztrófája megrendítette még a benszülött balachániaiakat is. A hajó négy-öt tengeri mértföldnyire járhatott a bakui partoktól, amikor egy kis vigyázatlanság következtében légbörpült a vagonot érő szállít-mány. Mondják, hogy a katasztrófa színhelyén napokon át lángokban állott a tenger s a rettenetes tűzpanorámá meg a tűzben-lángban és füstben élő naftakutak lakosságát is éjjel-nappal odasorakoztatta a Kaspí tenger partjára. A naftakutak égését a tűzbírdalom lakói már megszokták, de aki nem látta, az még a pirotechnikusok színes fantáziájával sem tudja elképzelni ezt a pokoli látványosságot. Balachániban van a legtöbb petroleumforrás, pénz, nyomor, jólét és katasztrófa egy keretben.

Ebben a központi pokolban alkalmam volt végignézni a naftakutak hajmeresztő pusztulását. Hömpölygött a tüzes mazut, életre keltek a gyúlékony gázok, majd sorra gyuladtak a kutak. Komor, vastag füstfelhők eltakarták az eget, bódító szag, füst s hőség áradt mindenfelé. . . Még néhány röpke perc telt el s a robbanó elemek tűzchaoszában lángba borultak a naftamedenczék. Ropog, recseg, pattog a piramistetőzet, majd óriási dörréssel robbannak szét a fődött nafta-tartályok. Sisteregve, lángnyelvekben, kóvér füstfelhőkön át szanaszét repül a zsíros világítóanyag értékes készlete. És az ember, a kincskereső ember, ott áll bámészkodva, tehetetlenül s a pokoli hőségben dide-regve nézi a füstbe ment emberi számírást, hiú reményt:

a százezrek pusztulását. A naftakutak nagyobb tűzkatasztrófájánál csödbe kerül a tűzoltás csaknem minden tudománya. A gyors és biztos oltás szinte képtelenség számba megy. A tűz némi lokalizálására csak egyetlen módszer van: a körülzáncolás, ezzel a tűz tovatérjedését sikerül ugyan megakadályozni, de ami a lángfalakon belül kerül — az menthetetlen. A naftakutak szerencsés birukosai, kik közt nem egy analfabéta van, még a sűrűn pusztító tűzkatasztrófák ellenére is igen szép haszonnal zárják le évi számadásaikat. Mert olcsón és kitartóan dolgoznak azok a szegény perzsa vagy tatár munkások s mindössze annyit keresnek, csak hogy éppen éhen nem halnak a bakui milliommok szívessegeiből. Dinnyét, fonynyadt gyümölcsöt esznek, száraz *lyepeski*-n (lepény) tengődnek, egy kis sóvizet isznak a tetejébe s még így is sokszor ráfanyalodnak a kedélyes tatár *csenuristák* (zenészek) melódiáira. Lekuporodnak a földre s a *chajtarma* (tatár dal) édes-búra keleti akordjainál, tekintetű a messze végtelenben révedez, szívők, lelkők a rózsa's napkeleti tájak verőfényes fönjsikjain bolyong. Így fojtják dalba Balachániban, a füstös naftabirodalom keserveit.

(Folytatjuk.)

Senki sem nézi, mit eszem, mit iszom; hanem miképp ruházodom.

Nem látszik az öltözetben, mily karcsú az erszény és ösztövé a konyha.

A vizen való átkelés akadályokkal.

— Tréfás matematikai feladatok. —

Hogy a kecske a káposztát kedveli, azt mindnyájan tudjuk. Az is ismeretes, hogy a farkas a kecskétől sem idegenkedik.

Ezek előrebocsátásával feladatunk a következő:

1) Egy farkast, egy kecskét és egy káposztafőt kell a folyón átszállítani oly csónakban, melyben a kormányoson kívül csak vagy a farkasnak, vagy a kecskének, vagy csak a káposztatőnek jut hely.

Megnehezíti az átszállítást az a körülmény, hogy a farkas a kecskével, a kecske a káposztafővel nem maradhat egyedül. Kérdés: hogyan lehet az átszállítást úgy eszközölni, hogy se a kecskében, se a káposztában ne essék kár?

Megoldás: A kormányos először átszállítja a kecskét, mert a farkas a káposztafőt nem bántja. Másodizben a kormányos áthozza a káposztafőt, de a visszautazásnál a kecskét magával viszi. Harmadizben átvízi a farkast, ott hagyván a kecskét, melyért utóljára még egyszer átmegy.

Amint látjuk, a feladat megoldásához összesen 4 átmenet és 4 visszamenet szükséges. Magától értetik, hogy a második átmenetnél a káposztafő helyett a farkast lehetett volna átszállítani és csak utána a káposztafőt stb.

Ezen már az ókorból származó feladathoz egészen hasonló a következő feladat:

2) Egy csapat katona egy folyóhoz ér, melyen át hid hiányában nem képesek átszállani, úszni pedig nem tudnak. A part mentén van egy kis csónak, melyben két gyermek csónakázik. A csónak azonban oly kicsiny, hogy az csak egy katont bírhat el. Miként lehet az átszállítást e csónakkal foganatosítani?

Megoldás: Legelőször a két gyermek megy át a csónakkal a túlsó partra. Egyikök ott marad, a másik áthozza a csónakot a első partra. Erre átszáll egy katona s a túlsó parton maradt gyermek visszaviszi a csónakot. Ily módon sikerül két oda- és visszamenettel egy katont átszállítani. Ezen eljárást kell minden egyesnél ismételn. Mindebből világos, hogy a csónaknak kétszer annyi átkelése volt szükséges, mint a hány katona volt átszállítandó.

3) Hasonló szellemű, de az előbbieknél körülményesebb és így nehezebb is a következő feladat:

Egy folyón három úr és három rabszolga átszállítandó oly csónakban, melynek nincs kormányosa s amelyben csak két személyre van hely.

Mivel félni lehet, hogy az esetleg többségben lévő rabszolgák uraik ellen fellázadnak, azért fejtlenül kikerülendő, hogy bármely parton több rabszolga kerülhessen össze, mint a hány úr van jelen.

Miképpen kell az átszállítást elrendezni?

Megoldás:

1) Két rabszolga átsónakázik a túlsó partra s egyikök visszater.

2) A visszatért rabszolga a harmadikkal átmegy a túlsó partra s egyikök újra visszater az első partra.

3) Két úr megy át a túlsó partra s egyikök a rabszolgák egyikével visszamegy.

4) A visszatért úr most a harmadik úrral megy át s a csónakot a túlsó parton lévő rabszolga viszi vissza.

5) Az újra az első parton lévő rabszolgák közül kettő megy át a túlsó partra s egyikök visszamegy.

6) A visszatért rabszolga áthozza az utolsó társát is.

Amint látjuk ezen átkelés csak hat átmenettel és 5 visszamenettel volt eszközölhető. Ez egyúttal az egyedül megoldás, mely legkevesebb számú átkeléssel van összekötve.

Könnyebb áttekinthetés végett számszerint fogjuk a túlsó parton lévő személyeket felülszámolni minden egyes átkelés után, jelölve az urakat *ú*-val, a rabszolgákat s betűkkel.

Ehhez képest a számszerinti összeállítás lesz: 1) 2 sz, 2) 3 sz 3) 2 ú, 2 sz. 4) 3 ú, 1 sz. 5) 3 ú, 2 sz. 6) 3 ú, 3 sz.

Bóbita Endre.

A dominó története.

A dominónak, amelyben most, a farsang vidám estéin élénk szép aszonyok szoktak ezernyi veszedelmet szőni a lobbanékony férfiszíveknek, érdekes multja van. Első származása még a középkor regényes világába esik, mikor az országtájak éppen nem valának a legbátorságosabbak és az utazás ezerféle veszedelmekkel fenyegetett. Akinek aztán nagyon sürgős volt a dolga, mit tehetett más, barátruhát öltött magára, mely hosszú talárból és fejtetőből állott és amely akkoriban nagy tekintélynek örvendett aki magára húzta, annak védelmet adott, mert a mindenféle ezerszámra található barátok közt biztonságban utazhatott országról-országra. Ez a viselet rendkívül kényelmes volta miatt a mindennapi életben is lábra kezdett kapni, legelőször Itáliában. A talárt ellől csak kétféle vágya hordták és a kapucinusokhoz rövid kis gallért varrtak.

Fekete bársony- vagy atlasz-álarcz egészítette ki az öltözetet. Legnagyobb népszerűsége azokon a mulatságokon jutott, amelyeket a velencei ifjúság rendezett. Itáliából Franciaországba került, ahol XIII. Lajosnak, majd később XIV. Lajosnak udvari báljain, ünnepeiben, álarczos-estéiben nélkülözhetetlenné lett.

Általában a fekete dominót használták, csak a királyt volt fehér musselinből. Akkoriban a dominó nagyon bő és díszes volt.

XV. Lajos, aki a szatócsok, borbélyok és szabók mulatságait szerette látogatni, az ilyen bálakon fekete dominóban, álarcczal és egy-két tiszt kíséretében jelent meg. A régenség idejében a kizárólag selyemből és csipkéből készült dominót az operabálokon nagyon kedvelték. Még a direktorium idejében is Páris minden bálján lehetett dominót látni. Álamművészi, megarangú hölgyek és hercegek jártak az operabálba. A császárság végeig a dominó megőrizte arisztokratikus jellegét.

Fekete és színes dominó volt az uralkodó kosztüm; az urak rendes ruhájukban voltak fekete álarcczal. Ma már Páris sem ismeri a régi tomboló ünnepi mulatságokat, de az operabál bizonyos mértékben máig megőrizte hajdani fényét s a bálom még mindig a dominó uralkodik. A diszkrét ruha évről-évre elragadóbb átalakulásokat mutat; tág teret nyit az ízlésnek és találménységnek. A dominó, mely származásának első idejében barna, fekete vagy fehér durva gyapjuszövetből volt, a renaissance idejében fényes fekete szövetből készült és nagyon szűk volt. A *Roi Soleil* fényűző udvarában hímzéssel, meg gazdag zsinórozással díszítették. A régenség alatt a színes dominók, mint ragyogó pillangók libegtek a báltermekben. Ma a szabók minden művészetüket összeszedik a dominók készítésénél. Káprázatos példát egy egyszerű fehér libertyselyem dominó, rátűzött gyémántokkal. A *Fotariège-Capuce* gázból van, selyemmusselin alapon. Egy másik dominónak arab burnusz alakja van, tearóza színű Crepe de Chineből. Bő antik ráncokban omlik alá és egyformán hasonlít a peplumra meg a burnuszra. Ugyanolyan színű selyem fátol takarja az arcz alsó részét s fejdísz képez, mely az algiri almék módjára, csak a szemek ragyogását árulja el. Rendkívül hatásos a dominó fekete chantilly-csipkéből, fehér tafeta-alapon, fehér selyemmusselinnel és fehér tüllre simuló fekete alençon-csipkeszalagokkal. Feketeszínűleg bársony szegélyezi a pompás ruhát, amelyhez érdekes kis kapucium jön. Ujabbban a dominókat nagyon hosszúra és alul szélesebbre szabják, mint a kabátokat. Az ujjak a csuklógó érnek, de a nyak szabadon hagyott, mint a korábbi években.

Toborzó.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Petőfi és a szocializmus. A Magyar Tudományos Akadémia I. osztályának hétfőn tartott ülésén tartotta meg székfoglaló értekezését *Ferenzi Zoltán*, az egyetemi könyvtár igazgatója. Petőfi jeles életírója ez értekezésének tárgyát is a nagy költő életéből merítette s témájának különös érdekességét és aktualitást ad ama körülmény, hogy újabban a legnagyobb magyar nemzeti költőt, a nemzeti dal lángszavú énekesét a nemzetközi szocialisták, főképen márczius 15-iki ünnepeiken úgy emlegetik, mint aki nálunk a szocializmus előharcosa volt. *Ferenzi* ismertette először röviden a szocializmus tanait 1848-ig, azután Petőfinék «Az apostol» és más hasonló tartalmú költeményeit fejtegette s úgy ezekből, mint idevágó prózai műveiből és leveleiből azt az eredményt vonta le, hogy *Petőfi nem volt szocialista*. Az utópista, teoretikus és gyakorlati szocialis írók műveit nem is olvasta. Petőfi alapelve a szabadság volt és nincs nyoma, hogy a szocializmus által a politikai szabadság fölött homloktérbe tolt munka és tőke kérdése és viszonya érdekelt volna, aminek akkor nálunk még nem is lett volna sok értelme. Így az ő népmádata, radikalizmusa, demokratizmusa mind a francia forradalom által proklamált s az azóta létrejött forradalmak elveinek nevében a politikai szabadságra, ebben a ma úgynevezett demokratikus imperializmusra vonatkoznak s épen ennek létesítése érdekében volt republikánus is, mert ezt csak köztársaságban vélte elérhetőnek. Minthogy azonban minden szabadsági, forradalmi mozgalom egyszersmind szocialis mozgalom is, sőt a szocialis átalakulásra a politikai szabadsági mozgalmakon visz át az út: világos, hogy a költő számos elve, melyek műveiben elszórt, annál inkább megegyezik a szocializmus elveivel, mert 1848-ig s részben máig is a szocialis átalakulás nevében az elmélet mindig politikai átalakulást is sürget. Viszont valószínű az is, hogy az ő népmádata, ha tovább él, a szocializmus hívévé avatta volna. Ezért, bár nem volt szocialista, csak természetes, ha ünnepli őt az a nép, melynek igazibb barátja, mint ő, nem lehetett volna.

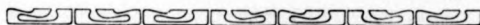
Révai emlékezete. Irodalmunk egyik régi, lelkes munkásának, *Révai Miklósnak* emlékeztét elvenni föl a tavasszal az Akadémia, még pedig nem csak pusztán ünnepléssel, melyen szép szónoklatok szoktak elhangzani, hanem az író egyik legbecesebb művének kiadásával. *Révai Miklós* kegyestanító-rendi áldozópap, később egyetemi tanár, azok közé a fárhadatlan, lelkes férfiak közé tartozik, akik a XVIII. század végén és a XIX. század hajnalán buzgólkodtak irodalmunk, tudományunk és nyelvünk művelésének elhanyagolt, gyomfölvérte mezején. 1749-ben született. Szegeden tanult s ott is lépett be a piaristák rendjébe. Több évi tanorkodás után Bécsbe ment, ahol Károlyi Antal gróf segítségével élt és rajzot, méptépszetet tanult, melyre mindig nagy hajlama volt. Egy év múlva már ismét itthon találjuk a nyugtalan életű embert s hol nevelősködéssel, hol lapszerkesztéssel látjuk foglalkozni. 1784-ben a «Magyar Hírmondó»-t szerkeszti Pozsonyban s ugyanekkor egy magyar tudós társaság létrehozásán fáradozik. A pesti egyetem magyar tanszékére 1802-ben nevezték ki s ezzel régi vágya teljesedvén, most már teljesen a nyelvtudományoknak és irodalomnak szentelte életét. 1803-ban kiadta a Halotti beszédet fejtegető érdekes művét «Antiquitates» címmel. De legfontosabb és szinte korszakalkotó műve Révainak az «Elaboratio grammatica Hungarica 1803–1806.» Ezt a művét adja ki most az Akadémia a nagyrédmű nyelv-tudós halálának 100-ik évfordulójára, 1907. április havában. *Révai Miklós* ugyanis 1807. április elsején fejezte be változatos és munkás életét.

A fény árnyai. Szomorú és szinte megdöbbentő érdekességű könyvet írt *Pásztor Mihály* hírlapíró. A könyv címe: «Az eladósodott Budapest» s éles szemű szerzője reális adatokkal azt bizonyítja benne, hogy ennek a mi ragyogó, hivalkodó szép fővárosunknak mily rettenetes sötét az árnyéka. Bátran lehetne Budapestet — mondja a szerző — az adósságok városának nevezni, mert palotái adósságra épültek és akik bennük laknak, adósságra élnek. S amellett, hogy szegény és eladósodott ez a város, társadalmi is egyre mélyebben süllyed a hazug,

konvencionális társadalmi erkölcsök mocsarába. Súlyos, megdöbbentő igazságokat mond ki *Pásztor Mihály*, amelyeket az éprékű és élesszemű emberek már régóta látnak, de nem mertek vagy nem akartak kimondani. Annál nagyobb *Pásztor Mihály* érdeme. Érdekes könyve 4 koronáért kapható.

Déryné ifjasszony. A Vígszínház irodalmi esemény színhelye volt a héten, amikor *Herczeg Ferenc* új, három főlvonásos színjátékát, a «Déryné ifjasszony»-t bemutatta. A kitűnő író ez új színpadi művében Déryné-t, a magyar színművészet gyermekkorának és kedves alakját s vele és körülte azt az egész kort, melyben élt és működött, a magyar kultúra pirkadó hajnali idejét kelti új életre és rajzolja az ő finom, szubtilis írásművészetével. Zajos hatásokra nem törekszik, de tiszta, jólesőn meleg hangulatokba ringat bennünket ez az igénytelen, de kedves, poétikus történet, amelynek egyszerű fonatát *Herczeg Ferenc* az ő nagy írói talentumának minden ékességével varázsolta érdekessé, gazdaggá. A színház is megbecsülte íróját, pompás rendezéssel, összevágó, művészi előadásban, melynek főszereplői: Varsányi Irén, Hegedűs, Haraszty Hermin és Halmi Margit — mutatta be és fogja még, azt hisszük, nagyon sokszor adni Déryné ifjasszonyt.

Ör.

A szellemes asszony hódolóra,
A szép asszony hódítóra talál.

Jaj annak a nőnek aki semmi egyéb, — csak szép.

Azért halad olyan lassan ez a világ, mert a hatalom mindenütt az öregek kezében van.

A volt miniszter csak akkor undorodik meg végképen a politikától, amikor már biztosan tudja, hogy ebben az életben többé miniszter nem lehet.

Hüség nélkül nincsen hős.

Ember to'akodhatik, de férfi soha.

Minden ambiciózusnak is legjobb esetben szép gyászbeszéd és néhány koszorú a vége.

Vannak művelt emberek, de művelt tömeg nem létezik.

Inkább légy a fodrász-bálon első, mint az udvari bálon az utolsó.

Az élet egy tragédiával végződő bohózat.

(Salamon Ö. Gondolatok és ötletek.)

A HÉTRŐL

Széchenyi emléke. A «legnagyobb magyar», gróf *Széchenyi István* emlékeztét múlt vasárnap immár 44. szer ünnepelte a Nemzeti Kaszinó évenként szokásos *Széchenyi-lakomáján*. Az emlékbeszédet ez alkalommal a fiatal arisztokrácia egyik rokonszenves és talentumos tagja, *Esterházy Móricz* gróf mondotta. Az ifjú gróf magvas és komoly hangú beszédben idézte *Széchenyi* halhatatlan szellemét, beszélt a múlttól és szólt a jövőnek, dicsőítvén a polgári munkát s követelve annak méltó érvényesülését. A nagy érdeklődéssel és lelkes éljenzéssel fogadott ünnepi beszédben egyebek közt a következőket mondotta *Esterházy gróf*: «*Széchenyi* végrendelete, hagyatéka nem csak abból áll, hogy itt évenként lakomáira gyűljünk, nem csak abból, hogy az ő alkotásait magasztaljuk, műveiből vett idézeteknek tapsoljunk, de emellett tűrjük azt, hogy akárhány mondása, melyely 70–80 éve tette sarkalta, cselekvésre buzdította a szunnyadó magyart, még ma is aktuális legyen. Emelem e sereget első sorban nagy alapítónk emlékére, ki nemzetének kötelességtudó munkása volt. Nem merengtet el a múlton, visszasírva létűnt dicsőségét, keseregve régi szenvedéseinek, hanem hinni tudott, remélni, mert bízott nemzetének jövőjében, evolúciójában, fejlődési képességében, de mert ezekben bízott, tudatában volt hazája fejletlenségének. Emelem továbbá e sereget az őt követő összetartó munkásokra, akik szem előtt tartják, hogy *Széchenyi mindenkor a számító ész vezetése mellett az időszűrűség*

és keresztülvethető bizos medrében haladt, a fantáziát, a költészetet, a szép szót a bevégzett mű dicsőítésére hagyva.» Megszívlelésre méltó szép szavak. Vajha a Kaszinó falain túl, az életben is megtennék lelkesítő, tette buzdíró hatásukat!

Az új igazságügyminiszter. *Polónyi Géza* volt igazságügyminiszter lemondását és *Günther Antal* államtitkárnak miniszterre való kinevezését a hivatalos lap február ötödiki száma hozta nyilvánosságra. Polónyi még aznap búcsúzott el a miniszterium tisztviselői karától. A búcsú után következett az új miniszter üdvözlése. Úgy a búcsúzás, mint az üdvözlés a miniszteri fogadóteremben történt s mind a két czerimona lelkes éljenzések között végbe, csak talán az éljenek hangsúlyozásában lehetett némi kis eltérés.

Érdekes magyar találmány. A budapesti főpostán nagy-érdekességgel magyar találmányt mutattak be. Két magyar ember gyorsbelyegző-gépét, amely minden eddig létező ilyen fajtájú gépet fölülmúl. Az eddigiek ugyanis óránkint legfeljebb *harmincezer* levelet vagy nyomtatványt tudtak belyegezni. Az új magyar gyorsbelyegző-gépet, amelynek főtalálói *Grünwald Májor* postaszolgá és *Hudik János* géplakatos, villamos hajtóerővel mozgatják; ez a gép *hetvenezer* levelet, illetve nyomtatványt bír lebélyegezni.

Pater Nilles meghalt. A legmélyebb részvét hangján tudatjuk olvasóinkkal, hogy a hírneves Jezus-társasági atya és innsbrucki egyetemi tanár, *Pater Nilles*, jobbléte szenderült. Közvetlenül lapzártá előtt kaptuk ezt az értesítést s azért nincs módunkben e helyen bővebben megemlékezni a megdicsőültről. Hogy ki volt ő nekünk, gör. kath. magyaroknak, azt bővebben fejtegetni fölösleges. Még sejtelmünk sem volt P. Nilles elhunytáról mikor *Vinicius* munkatársunk egy vezércikket bocsátott rendelkezésünkre, mely bővebben méltatja e nagy egyházi tudósnak liturgikus mozgalmunk iránti érdeklődését. E cikknek mai lapszámunkban kellett volna megjelennie s csak véletlenül közbejött technikai körülmények okozták hogy közlését jövő számunkra kellett elhalasztanunk. A legmélyebb kegyelet adóját rójuk le a megdicsőültnek emléke iránt, midőn olvasóink figyelmét már most felhívjuk legközelebbi számunk vezércikkére.

A koronázás jubileuma. Állampolitikai életünknek jelentős évforduló-ünnepe lesz az idei június 8-ika. Ekkor üli meg a király megkoronázásának negyven esztendősi jubileumát. Ez alkalomból a fővárosban nagy diadalmenetet terveznek, mely a rendes banderális felvonuláson kívül magába foglalná a hadtörténelmet, kezdve a honfoglaló lovasságon, az ipar történelmét, kezdve a honfoglaló fegyverkovács és íjjgyártón, végül egy néprajzi részt. A tervező művészek mindenkéltől az udvar és a kormány erkölcsi támogatását kérik.

Búcsúkihallgatás a pápánál. Egy ízben már megemlékeztünk arról, hogy *Vasary* Kolozs bíbornok hercegprimás megbízásából *Kohl* Medárd dr. püspök és kísérelje *Nemes Antal* dr. Rómába mentek, hogy őszentsége előtt tolmácsolják a hercegprimás karácsonyi és újévi szerencsekívánatait. A szent atya a hercegprimás képviselőit úgy első ízben, mint most, mikor búcsúkihallgatásra jelentkeztek — ezúttal is rendkívül szívesen fogadta és a legmelegebben búcsúzott el tőlük, Isten áldását küldve a hercegprimásnak és a magyaroknak.

Rákóczi tornyja. A nagy fejedelem temetésének idején, mikor a szentelt hamvakat kassai pihenő helyükre vitte a nemzet áhítatos kegyelete, a meghatóan gyönyörű gyászpompából Miskolcz városa is kivette a részét. A város ünnepi hódolatának egyik legszebb és megkapó megnyilatkozása az agg *Avas*-hegyen volt, ahol egy Rákóczi világító tornyot állítottak föl, mely fényugaráival bevilágította az éjszakát s mintegy glóriával hintette be a fejedelem útját. Most egy szép és kegyeltes eszme merült föl Miskolczon, hogy ezt a tornyot a gyászünnep emlékeztetere vasból készült toronnyal fölcserélve, megörökítsék. A terv megvalósítására az elmúlt héten Szentpáli István dr. polgármester elnöklésével városibált is rendeztek az építendő *Rákóczi-torony* javára. A mulatság anyagilag fényes eredménnyel járt s így remélhető, hogy az *Avas*-hegy ormán nemokora állni fog Rákóczi tornyja.

A legújabb hajóóráis. A modern technika csodálatos vívmányokkal dicselkedhetik. Nemcsak a technikai kivétel minuciózítása, de grandiozitása is olyan mértékűt öltött, hogy már valószággal csodaszámba megy. A Wyandotte detroiti hajóóráj most eresztett vizre egy hajót, melyet *City of Cleveland* névre kereszteltek. Ötezer embert képes felvenni a hajó s 1500-nak külön fekvőhelye van benne. 166 emberből áll a hajó személyzete. Hossza 444, szélessége 96 láb és 6 hüvelyk s 22 lábnyi mélységű. A hajót a legmodernebbül építették, ellátták telefonnal, lifttel. Óránkint 23—25 angol mértföld (egy angol mértföld 1609 m.) a menetsebessége.

Rákóczi-szobor Zomborban. Az a hazafias felbuzdulás, az a páratlan lelkesedés, mely a nagy fejedelem emlékének méltó formakban való megőrzésére és ápolására irányul, a sűrűn érkező hírek nyomán úgy látjuk, hogy immár visszhangra talált a magyarországi minden rétegében. Újabbban a Bács-Bodrogmegyei Irodalmi Társaság lelkes kezdeményezésére Zomborban Rákóczi-szobor-bizottság alakult, mely II. Rákóczi Ferencnek szobrot akar emelni. A szervező-bizottság alig alakult meg s talán még gyűjtőívek sem jöttek forgalomba, máris 1500 korona adomány gyűlt össze a nagy fejedelem szobrára. A hazafias szellemű bizottság élén Bács-Bodrog vármegye és Zombor város főispánja, *Fernbach Károly* áll.

Bocskay-ünnep Kassán. A múlt héten volt éppen 300 esztendeje, hogy *Bocskay István* erdélyi fejedelmet — 1607 február 2-án — *Kassa* városából országos gyászpompával bocsátották utolsó útjára Erdélybe. E szomorú évforduló emlékére ünnepet rendezett a kassai *Kazinczykör*. Az ünnepet *Révész Kálmán*, a kör alelnöke nyitotta meg szép beszéddel, utána a kassai daleylet énekelte nagy hatással *Mácsay Sándor* Bocskay-dalát. *Kerekes György* magvas élet- és jellemrajzot olvasott föl *Bocskayról*, majd *Komjáthy János* színigazgató elszavalta *Lampérth Géza* „Bocskay emlékezete” című ódáját s pompás szavazatát lelkes éljenzés követte. Végül a daleylet a Szózatot énekelte, melyet az ünneplő közönség állva hallgatott végig.

Kinevezések. Mint levelezőnk írja, az eperjes-egyházmegyei káptalan a múlt hét folyamán a következő kinevezéseket tette közzé: *Dszula* Illés balázsvágási k.-tanító Erdőhorvátiba, *Fedor*-Pál nagyszertési k.-tanító Méhesfalvára rendes k.-tanítóul nevezették ki.

Rendjeladományozás. A király *Tiechtl János* kereskedelmiügyi miniszteri tanácsosnak saját kérelmére való nyugdíjaztatása alkalmából sok évi buzgó szolgálati elismeréséül a *Lipót*-rend lovagkeresztjét adományozta.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

H. D. (*Virágheveredés.*) Az elején meleg hangulat árad szét, később elbágyad, de talán lehetne rajta segíteni. Tessék átdolgozva újra beklendíteni.

K—i. Nyomdába adtuk s legközelebb viszontláthatja az óhajtott köntösben.

M. (*Lesz még tavasz!* . . .) Mi is reméljük, de azért egyelőre tartozkodó álláspontra helyezkedünk, legalább a — tavaszi versek közlése terén.

Kérdő. Már egyszer válaszoltunk, tessék csak utána nézni mult számaink valamelyikében.

V—g. (*A sorsülözött.*) Hat (!) felvonásos drámákat, sajnálatunkra, nem használhatunk. Szíveskedjék b. művét talán két részre osztva (mert 3 felvonás éppen elég) a színházakhoz benyújtani.

P. R. Köszönjük a szíves figyelemzetést, kérésének igyekezőnk megfelenlő.

Z. (*Igen?* . . .) Nem!

K. I. (Budapest.) Legyen egy kis türelemmel. A szóban forgó ügy mihelyst aktuális lesz, a beklődött cikket közölni fogjuk.

R. S. (Szeged.) Bocsánat, arról mi nem tehetünk. Annak az úrnak már évek óta győnyíthatatlan rögeszméje az, hogy ő nagy ember, kiváló író s a tettejébe (már t. i. a görög kath. ügyek tettejébe) még mártír is. Akinek ennyi érdeme van, az igazán megérdemli az ingyen — „szanatóriumot”.

A „Magyar Világ” minden nagyobb forgalmú fővárosi trafikban kapható.

Kiadó és laptulajdonos: A „Magyar Görög Katolikusok Egyesülete”. — Pallas részvénytársaság nyomdája Budapestben.